

Skólafestna KÍ 2011-2014

Skólafest og menntun

Skólafest, uppeldi og menntun nemenda er víðtækt samvinnuverkefni í þjóðfélaginu. Sýna þarf skólafesti virðingu og taka tillit til mats og tillagna þeirra sem þar starfa. Einnig skal ávallt gera kröfu um styrka menntafestu og framtíðarsýn bæði menntamálayfirvalda í landinu og sveitarstjórnna á hverjum stað. Mikilvægt er að yfirvöld eigi náíð samstarf við kennara, skólafestjónendur og samtök þeirra við festnumótun og framkvæmd skólafests.

Í skólafesti á öllum skólafestum þarf að efna markmið laga um skóla fyrir alla, jafnan rétt til skólafestu og menntunar sem tekur mið af þörfum einstaklingsins jafnt sem heildarinnar. KÍ leggur áherslu á fullt jafnrétti til náms óháð efnahag. Á Íslandi þarf enn að greiða umtalsverðar fjárhæðir fyrir skólafestvöl barna og unglinga. Þessi kostnaður fæst aðeins að óverulegu leyti bættur gegnum skattakerfi eða aðrar opinberar ráðstafanir. KÍ leggur áherslu á að gjaldtöku verði lágmarkuð.

Mat á skólafesti er nauðsynlegur þáttur í starfsemi skóla. Mikilvægt er að tilhögun þess, markmið með því og notkun niðurstaðna sé þannig að nemendur, kennarar, skólafestjónendur og aðrir starfsmenn skólanna geti sameinast um það sem sjálfsagt vinnutæki. Mat þarf að skapa tækifæri til þess að greina það sem vel gengur og festa það í sessi en breyta og lagfæra það sem ábótavant er.

Kennarar og samtök þeirra hafa ríkar skyldur til að fjalla um þróun náms og kennslu, ráðgjöf og skólafestjónun á hverjum tíma. Hagur skóla og skólafests og aðstæður til að rækja lögbóðið starf sem einnig samrýmist markmiðum um aðlaðandi og framsækið náms- og starfsumhverfi er mikilvægasta viðfangsefnið.

Öflugt starf á sviði vinnuumhverfismála í skólunum, aðgerðir gegn einelti og öðru ofbeldi, forvarnarstarf og allt sem snýr að því að búa nemendum og starfsmönnum vinsamlegt og þroskandi umhverfi er mikilvægur þáttur í starfi félagsmanna jafnt sem kennarasamtakanna sem heildar.

Menntun kennara

Kennaranám til meistaraþrófs þarf að vera skipulagt þannig að gott jafnvægi sé milli menntunar í kennslugreinum/á fagsviðum og kennarafræða. Starfandi kennurum verði gert kleift að afla sér frekari menntunar á launum samhliða kennslu til þess að geta lokið meistaraþrófi.

Kennaramenntun þarf að vera í stöðugri endurskoðun í samráði við aðila sem málið varðar. Starfsþjálfun kennaranema á vettvangi á að vera veigamikill og lögbundinn hluti kennaranáms.

Skipulögð leiðsögn nýrra kennara í starfi verði formlegur hluti af heildarskipulagi kennaramenntunar.

Komið verði á viðurkenndu gæðakerfi til að meta kennaranám, þar með talið vettvangsnám og leiðsögn nýliða í starfi.

Leggja skal áherslu á lifandi umræðu um málefni kennaramenntunar meðal félagsmanna og við háskólana. Jafnframt að sjónarmiðum um þróun hennar sé komið á framfæri sem víðast.

Símenntun, starfsþróun

Menntun er æviverk og því mikilvægt að framboð á símenntun við hæfi félagsmanna KÍ sé nægilegt og í sífelldri þróun. Störf við nýbreytni- og þróunarstarf í skólum og í eigin faggreinum verði metin til jafns við hefðbundna símenntun.

Aðstaða til að stunda símenntun bæði á starfstíma skóla og utan hans þarf að vera góð með hvatningu frá starfsumhverfinu.

Félagsmenn og samtök þeirra þurfa að hafa tækifæri til þess að taka þátt í stefnumótun um símenntun bæði heildstætt og á eigin starfsvettvangi.

Félagsmenn miði eigin símenntun við faglega þróun, nýjungar, þarfir starfs síns og starfsemi skóla. Viðhald menntunar og þekkingar félagsmanna sé í samræmi við hugmyndir um fagmennsku og svari bæði þörfum þeirra og skólustarfsins í heild.

Félagsmenn eigi rétt á reglulegum starfsþróunarsamtölum á vinnustöðum sínum.

Tryggja þarf betur og auka fjárveitingar til símenntunar félagsmanna á öllum skólastigum sem og sérstakt fjármagn til skóla til þess að kosta símenntun félagsmanna vegna sérhæfðra kennsluhátta og aðferða.

Framhaldsnám, rannsóknir og launuð orlof

Kennurum, náms- og starfsráðgjöfum og skólastjórnendum sé gert kleift að stunda framhaldsnám á launum samhliða starfi og aðgangur að slíku námi á háskólastigi verði tryggður.

Félagsmenn skulu eiga kost á að stunda rannsóknir á skólastarfi og þeim skapaðar aðstæður til þess. Þeir skulu sýna frumkvæði og nýta tækifæri til rannsókna á eigin starfsvettvangi í samvinnu við samstarfsfólk og aðra fagaðila.

Upplýsingum um rannsóknir á skólastarfi á Íslandi verði safnað saman og þær nýttar til að efla og bæta skólastarf. Átak verði gert til þess að kynna og hafa aðgengilegan afrakstur þróunar- og nýbreytnistarfs í skólum á öllum skólastigum.

Réttur til reglubundinna náms- og rannsóknarleyfa verði skýlaus og fjármunir stóruknir til þeirra.

Kennarinn og kennarastarfið

Kennarar eru faglegir forystumenn í sínu starfi. Þeir eru sérfræðingar á sviði menntamála sem kenna, miðla og virkja nemendur í þekkingarleit. Leggja skal áherslu á að laða hina hæfustu í kennarastörf hverju sinni og að bæta náms- og starfsaðstæður í skólum þannig að kennarastarfinu sé skapaður sá sess sem því ber.

Kennarar mennta nemendur, stuðla að alhliða þroska þeirra og laða fram það besta hjá hverjum og einum og hópnum í heild. Kennarar skulu sýna nemendum virðingu og umhyggju, vera þeim góð fyrirmynd og skapa jákvæðan skólabrag þannig að gleði og áhugi ríki í skólastarfinu.

Kennarar skipuleggja og leiða starfið í skólanum og miðla öðrum af sérfræðipokkingu sinni bæði innan skólans og til samfélagsins. Þeim séu tryggðar góðar starfsaðstæður þannig að þeir geti sinnt starfi sínu af fagmennsku.

Kennarar leggi áherslu á að efla sjálfstæði nemenda og að virkja þá í námi. Kennarar beita fjölbreyttum og skapandi kennslu- og matsaðferðum, fylgjast með nýjungum í faginu og nýta þær í starfi. Þeir hafi aðgang að fjölbreyttu námsefni fyrir nemendur í samræmi við áherslur laga um nám við hæfi hvers og eins.

Kennarar, náms- og starfsráðgjafar og skólastjórnendur leggi áherslu á samvinnu í skólastarfinu. Kennarar starfi saman þvert á skólastig, miðli upplýsingum um námsefni og kennsluhætti til að tryggja sem best samfellu í námi.

Nýir kennarar og kennaranemar skulu fá markvissa fræðslu um réttindi og skyldur í starfi.

Kennarar skulu eiga kost á ráðgjöf og handleiðslu í starfi.

Kennarar hafi siðareglur kennara að leiðarljósi í starfi sínu.

Skólastjórnendur

Hlutverk skólastjórnenda er að samhæfa störf kennara og annarra starfsmanna og vinna með þeim að því að byggja upp skólabrag þar sem velferð og vellíðan allra í skólanum er í fyrirrúmi.

Skólastjórnendur hafa faglega forystu um mótun og uppbyggingu skólastarfsins. Þeir stuðla að jákvæðum samskiptum og trausti í starfsmannahópnum, virkja mannauðinn og tryggja starfsþróun hans.

Stjórnendur tryggja að boðleiðir séu skýrar, upplýsingar um starfsemi skólans og fjárhagsstöðu séu aðgengilegar og lýðræðisleg vinnubrögð höfð að leiðarljósi.

Mikilvægt er að skólastjórnendur hafi rekstrarlegt sjálfstæði og skýra ábyrgð.

Tryggja þarf stjórnendum góðar starfsaðstæður til að sinna stjórnun og skipulagi skólastarfs. Nýliðar við stjórnun skulu eiga rétt á ráðgjöf og leiðsögn.

Stjórnun skóla skal vera í höndum skólastjórnenda með tilskilda menntun og þeir að jafnaði hafa framhaldsmenntun á sviði stjórnunar. Skólastjórnendum skulu tryggðir möguleikar á fjölbreyttum leiðum til starfsþróunar, m.a. í framhaldsnámi innan háskólanna og annarri símenntun.

Náms- og starfsráðgjafar í grunnskólum og framhaldsskólum

Tryggt skal að hver skóli hafi aðgang að náms- og starfsráðgjafa. Komið verði á heildstæðri náms- og starfsráðgjafaáætlun fyrir skóla þar sem ekki fleiri en 300 nemendur eru að baki hverju stöðugildi.

Í skólanámsskrá komi fram markmið og stefna skóla varðandi náms- og starfsráðgjöf auk þess sem þess er getið hvernig skóli rækir skyldur sínar og hlutverk á þessu sviði.

Náms- og starfsráðgjafar standa vörð um velferð allra nemenda og sinna þörfum þeirra með ráðgjöf hvað varðar nám, persónuleg málefni og náms- og starfsval.

Náms- og starfsráðgjöfum séu tryggðar góðar starfsaðstæður í skólum til að veita nemendum leiðsögn í málum sem snerta námið og skólann.

Nemendur

Meginmarkmið skólastarfs er að stuðla að menntun og alhliða þroska nemenda, efla sjálfstraust þeirra, jákvæða sjálfsmýnd og lífsleikni. Þeir búi yfir færni og löngun til að læra, til að viðhalda þekkingu og leikni og séu virkir þátttakendur í samfélaginu.

Öllum nemendum sé tryggður sambærilegur aðgangur að námi í grennd við heimili sitt, aðstöðu og tengdri þjónustu þannig að komið sé í veg fyrir mismunun. Mikilvægt er að nemendur með sérþarfir og foreldrar þeirra hafi val milli hverfisskóla og sérskóla bæði við upphaf skólagöngu og einnig ef námstilboð hverfisskólans hentar nemandanum hvorki félagslega né námslega.

Nemendur eigi kost á sveigjanlegu og skapandi skólastarfi þar sem lögð er áhersla á nám og kennslu við hæfi hvers og eins með fjölbreyttum og viðeigandi námsgögnum. Nemendur takist á við margvísleg viðfangsefni, fái tækifæri til sköpunar og þjálfist í lýðræðislegum vinnubrögðum.

Nemendur taki aukna ábyrgð á eigin námi eftir því sem líður á skólagöngu. Þeir fái aukinn tillögu- og umsagnarrétt um námsskipulag, námsefni og kennslutilhögun sem og um önnur mál sem varða hagsmuni þeirra.

Ávallt skal tryggja að stærð nemendahópa miðist við að hver einstaklingur fái notið sín.

Við mat á færni og framförum nemenda skal taka mið af alhliða þroska þeirra og stefna að lýðræðislegri þátttöku nemenda í matinu í samræmi við aldur og þroska.

Námsferðir og námsgögn verði nemendum á öllum skólastigum að kostnaðarlausu og stjórnvöld beri kostnað af list- og verknámi á grunn- og framhaldsskólastigi. Stefna skal að gjaldfrjálsum leikskóla í allt að sex stundir daglega.

Milli skólastiga þarf að vera góð samfella í námi. Námsframvinda taki mið af þörfum hvers og eins.

Nemendur á öllum skólastigum hafi umsjónarkennara/deildarstjóra í leikskóla sem séu vakandi yfir þroska þeirra og fylgist með námi þeirra. Skólar skipuleggi samstarf við foreldra og forráðamenn ólögráða nemenda vegna náms þeirra.

Nemendum standi til boða niðurgreitt hollt fæði í skólanum í samræmi við manneldismarkmið Lýðheilsustöðvar.

Viðeigandi stoðþjónusta sem miðast við þarfir einstakra nemenda sé í boði innan skólanna eftir því sem við á. Nemendur hafi aðgang að fjölbreyttri félags- og heilbrigðisþjónustu, svo sem hjúkrunarfræðingi og læknisþjónustu, sálfræðiaðstoð, talþjálfun, þjónustu túlka, sjúkraþjálfun og iðjuþjálfun.

Þjónusta við nemendur með annað móðurmál en íslensku verði stórbætt og séð til þess að þeir nemendur fái kennslu í sínu móðurmáli, stuðning í íslensku og aðra sértæka aðstoð sem þörf er á að mati kennara og annarra fagaðila í skólum.

Námið

Allt nám einkennist af jafnrétti og lýðræði og skal stuðla að alhliða þroska, velferð og menntun nemenda í sem fyllstu samræmi við stöðu, þarfir og getu hvers og eins. Námið fer fram á formlegan og óformlegan hátt og er skipulagt með hagsmunum nemenda og menntunar þeirra í huga.

Fjölbreytni þarf að ríkja í skólagerðum og stefnu skóla, námsleiðum, kennsluáferðum, námsaðferðum og námsgögnum. Í leikskóla er leikurinn t.d. meginnámsleið sem ber að standa vörð um.

Hver skóli mótar sína skólanámskrá samkvæmt stefnu skólans og áherslum sem settar eru fram í aðalnámskrá. Í skólanámskrá eru skilgreind markmið og innihald skólafarfsins.

Í námi nemenda skiptist á skylduviðfangsefni og viðfangsefni að vali þeirra sjálfra. Nemendur eigi bæði val um mismunandi aðferðir og nálgun innan viðfangsefna/námsgreina/námsáfanga og á milli námsgreina og/eða sviða. Bók-, list- og starfsnám verði jafngilt og tengsl atvinnulífs og skóla verði styrkt og aukin.

Framboð á fjölbreyttum og vönduðum námsgögnum verði aukið og í samræmi við þarfir nemenda, skóla og kennslugreina.

Vettvangsferðir og önnur vettvangstenging náms eru mikilvægur þáttur í skólafarfi og nýta ber náttúru og grenndarsamfélag markvisst.

Námsmat sé leiðbeinandi, markvisst, fjölbreytt og mæli alhliða þroska, framfarir og getu nemenda. Námsmat taki til allra færni- og hæfniþátta. Það veiti nemendum upplýsingar um stöðu þeirra og sé í tengslum við markmið námskrár.

Starf menntaðra sérkennara, náms- og starfsráðgjafa sé sjálfsagður og eðlilegur þáttur í skólafarfinu. Nemendur sem þess þurfa eigi greiðan aðgang að slíkum sérfræðingum og leitast sé við að fella slíkt starf með eðlilegum hætti inn í nám og kennslu.

Innra mat/sjálfsmat fjalli um námið og tilhögun þess, námsframboð, náms- og kennsluáðferðir, námsmat, námsgengi og líðan nemenda. Niðurstöður séu nýttar til að halda á lofti og styrkja það sem vel gengur og bæta það sem áfátt er talið.

Fagfélög gegna mikilvægu hlutverki í mótun náms. Þau ber að hafa með í ráðum við allar breytingar sem varða einstakar námsgreinar/námssvið. Mikilvægt er að efla starfsemi fagfélaga og nauðsynlegt að mennta- og menningarmálaráðuneytið tryggi þeim fjármagn til starfsemi sinnar.

Skólinn

Skólinn er mennta- og uppeldisstofnun ásamt því að vera vinnustaður nemenda, kennara, skólastjórnenda og annars starfsfólks. Skólinn skal halda íslenskan menningararf í heiðri ásamt virðingu fyrir mismunandi menningar- og þjóðfélagshópum.

Lög og reglugerðir um skólastarf innihaldi skýr viðmið um skyldur stjórnvalda, réttindi og skyldur nemenda og starfsfólks skóla og starfsaðstæður í skólum.

Skólar hafi faglegt sjálfstæði og nægar fjárveitingar til að móta eigin námskrár og áherslur í innra starfi. Samningar og samskipti milli skóla og stjórnvalda einkennist af virðingu og jafnræði, treysti faglegt samstarf þeirra og sjálfstæði skóla.

Skólar eigi sér og birti skýra stefnu um markmið sín og framkvæmd skólastarfs í hverjum skóla. Þeir marki sér stefnu um velferð nemenda og forvarnir.

Félagsmenn taki virkan þátt í að meta þróun laga og námskráa og verði þannig virkir og gagnrýnir þátttakendur í mótun þeirrar menntastefnu sem menntalög á hverjum tíma byggja á.

Skólastjórnendur, kennarar og náms- og starfsráðgjafar skipuleggi skólastarfið í góðu samráði við nemendur, foreldra og aðra starfsmenn. Kennarafundir og/eða starfsmannafundir taki fullan þátt í ákvörðunum skóla um nám, námsskipulag og stefnumótun um innra starf.

Skólar leitist við að ráða til sín vel menntaða og hæfa kennara og aðra fagmenn. Unnið sé eftir þeirri meginreglu að fela kennslu ávallt þeim sem besta menntun, hæfni og reynslu hafa til þess að gegna henni.

Hver skóli mótar sínar sjálfsmatsáðferðir í samræmi við lög. Tryggja verður að skólar hafi nægar fjárveitingar til að vinna að umbótum á grundvelli niðurstaðna úr sjálfsmati.

Tryggja þarf tíma og fjármagn til að sinna samstarfi innan skólans, milli skóla, við nærliggjandi skólastig sem og við stoðþjónustu og sérfræðinga utan skólans til að stuðla að velferð nemenda og fjölskyldna þeirra.

Vinnuástaða og aðbúnaður sé fullnægjandi miðað við þarfir allra sem í skólanum starfa. Tryggja þarf nægilegt fjármagn til kaupa á kennslu- og námsgögnum og viðeigandi tækjabúnaði.

Skólahúsnæði skal hannað með fjölbreyttar þarfir, náms- og kennsluhætti í huga. Starfsfólk skóla skal koma að hönnun húsnæðis og útisvæða.

Samstarf heimila og skóla

Skóli og heimili hafi virk tengsl og beri sameiginlega ábyrgð á námi og velferð nemenda. Milli aðila ríki gagnkvæm virðing, traust, jafnræði og trúnaður.

Við upphaf skólagöngu á hverju skólastigi skal lagður grunnur að foreldrasamstarfi. Gagnkvæm upplýsingamiðlun eigi sér stað milli skóla og heimila og verkaskipting milli þessara aðila sé skýr.

Skóli styður og hvetur foreldra til þátttöku í skólastarfi. Þátttaka foreldra styður bæði við nám og skólagöngu barna þeirra og við skólastarfið í heild sinni.

Skólastjóri er ábyrgur fyrir stofnun foreldrafélaga og foreldraráða/skólaráða. Hlutverk foreldrafélags/foreldraráðs/skólaráðs er að styðja skólastarfið, stuðla að velferð nemenda og efla tengsl heimila og skóla.